

A NEMZETISÉGI KÉRDÉS

A MAGYAR TÁRSADALOMTUDOMÁNYI
EGYESÜLET NEMZETISÉGI ÉRTEKEZLETE
EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

ÍRTA:
DR. AJTAY JÓZSEF

BUDAPEST, 1914.
PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

A nemzetiségi kérdés az utolsó száz esztendő alatt állandóan a magyar állami és nemzeti élet egyik legfontosabb problémájaként jelentkezett. E száz esztendő folyamatát vizsgálva, kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy a fejlődés iránya következetesen a nemzeti egységesülés felé haladt és az államalkotó magyarság az utolsó száz év alatt úgy számbeli, mint culturalis és gazdasági tekintetben oly hatalmas arányokban fejlődött, amely messze túlszárnyalta az e hazában lakó másnyelvűek fejlődését. Kétségtelen bizonyossággá vált az is, hogy a nemzeti egységesülést a magyarság erősebb természetes szaporodása, nagy beolvasztóképessége és központi elhelyezkedése a természeti erők ellenállhatatlan hatalmával hajtják előre. Nem hunyhatunk szemet azonban az előtt a szomorú tény előtt, hogy a legutóbbi fejlemények során a hazai nemzetiségi törekvések megerősödésének komoly vése delmei fenyegetnek, amelyek a nemzeti megerősödés folyamatát esetleg könnyen megakaszthatják és egész állami életünket súlyos megrázkódtatásoknak tehetik ki.

E kedvezőtlen hatású fejlemények közt elsősorban említendő a *nemei hegemonia bukása* és a *nemzetiségi államalkulási elv folytonos térhódítása Ausztriában*. E fejlemények veszedelmesen fokozták a csehekkel rokon tótjaink és a délszlávokkal rokon horvátaink seperatistikus törekvéseit és a hazai németégre is káros hatással voltak.

Az imént lezajlott balkáni háború szintén a *nemzetiségi elvet juttatta győzelemre*, lendületet adott a pánszláv eszmének és így különösen szerbjeink és románjaink irredentistikus ábrándjainak nyújtott bőséges táplálékot.

Hazai nemzetiségeink *faji öntudatra ébredése és szervezkedése* is nagy lépéssel haladt előre. A nemzetiségi politika elhagyta a meddőnek bizonyult politikai izgatás és tüntetés

taktikáját és most a legnagyobb czéltudatossággal arra törekszik, hogy a létező nyelvi és faji elválasztó vonalakra tervszerűen ráépítse a culturalis, társadalmi és gazdasági teljes elkülönülés tömör falait, *így rakja le természetes alapjait az államjogi elkülönülésnek*. Ha ez a szervezkedés teljes befejezést nyer, a magyar állami és nemzeti egységre való törekvés útjába olyan sziklák gördülnek, amelyeket az államhatalom roppant erejének czéltudatos és teljes kihasználása, párosulva a magyar társadalom szervezett erejének teljes megfeszítésével, sem lesz képes többé részekre mállasztani, amint erre az utóbbi időben különösen a poseni lengyelkérdés mutat meggyőző példát.

Ezzel egyidejűleg a magyar nemzeti törekvések gyöngülésére vezetett az a körülmény, hogy *az újabb magyar értelmiség* — az idegen, teljesen be nem olvasztott és így a nemzeti-ségi és a nemzetközi irányzatok számára könnyebben hozzáférhető elemek nagy tömegének betódulása következtében — *egységében megbomlott* és az új, nagyobbára a bevándoroltakból kikerülő elemek a tisztán magyar nemzeti szemponttól eltávolodva, erősen közelednek a nemzetiségi elv előtt való meghódolás felé.

A demokratikus fejlődés, amely a túlnyomóan magyar jellegű középosztály politikai befolyásával szemben egyre inkább a nagy tömegek politikai befolyását juttatja érvényre, kedvez a nemzetiségi törekvéseknek, miután a széles néptömegekben a magyar faj túlsúlya már jóval csekélyebb.

Fokozottabb mértékben fog ez a hatalmi eltolódás jelentkezni, ha a választójog a szélesebb néprétegekre is kiterjesztetik.

A Magyar Társadalomtudományi Egyesületnek hivatása lévén elsősorban a hazai socialis és államéleti jelenségek éber figyelemmel való kísérése, a jelenségek alapos tanulmányozása és ez alapon a teendők, a helyes cselekvés módozatainak megállapítása: kötelességének tartotta — éppen a fent felsorolt jelenségekre és fejleményekre való tekintettel — a nemzetiségi kérdést is, mint a modern socialis és állami élet egyik legégetőbb kérdését, tüzetes vizsgálódás tárgyává tenni, még pedig természetesen elsősorban e kérdés hazai vonatkozásai tekintetében. A kellő előkészítés után 1913. évi februárius

hó 17-én és 18-án megtartott szaktanácskozás a nemzetiségi kérdést és főleg ennek hazai vonatkozásait tudományos tárgyi-lagossággal és igen behatóan megvitatta.

Az itt elhangzott eszmék gondos mérlegelés útján való felhasználásával, az uralkodóan kifejezésre jutott felfogások kellő tekintetbe vételével — mintegy e szaktanácskozás leszűrt eredményeképp — megállapításainkat' az alábbiakban foglaljuk össze.

A nemzetiség az emberi egyedeknek *főleg faji*, illetve *nyelvi alapon nyugvó és öntudatosná vált kapcsolata*, amely a történelem tanúsítása eszerint a társadalmi csoportosulásoknak talán *legszorosabb, legszilárdabb alakulata* és mint ilyen *a fajfenntartás és a faj érvényesülésének* természetes célját szolgálja. Ha az öntudatosná vált faji, illetve nyelvi kapcsolat *állami szervezettel nyeri* betetőzést, megszületik *a nemzet*, a fajfenntartás és faji érvényesülés legmagasabb rendű szervezete. Ha valamely állami szervezet több fajt, illetve különböző nyelvű lakosságot foglal magában, természetesen megindul *a fajok küzdelme* a fajfenntartás és faji érvényesülés leghatalmasabb eszközének : *az államhatalomnak birtokba vételéért*.

Faji törekvésekkel, súrlódásokkal és harcokkal a történelem minden korszakában találkozunk, de *ezek döntő jelentőségre csak az újabb korban tettek szert*, amidőn a tömörülésre, a tökéletesebb szerveződésre, a nagy gazdasági összpontosításra és ennél fogva *nyelvegységre* törekvő modern állami irányzat szembekerül a kisebb fajok nyelvükhöz való ragaszkodásának és faji érvényesülésének *természetes ösztönével*.

A faji törekvések a modern állami életben ehhez képest kétféle irányúak. Az egyik irányzat az *egyesítő, egységesítő, tömörítő, koncentrikus*, amidőn valamely államalkotó faj a maga jegyében nyelvileg és fajilag összeolvasztani igyekszik az állam területén élő többi fajokat. Ezt az irányzatot *nemzeti törekvésnek* nevezik és *felsőbb rendűsége*, egyetemes érdekeket szolgáló volta vitán felül áll.

Az állami életben jelentkező faji törekvések másik főiránya : *a nemzetiségi törekvések*, amelyek *particularisok, separatisticusok*, sőt végső kifejlésükben egyenesen *destruktívak*, amennyiben a létező államszerkezeteket fajilag tagozni, illetve *faji alapon nyugvó államokra* igyekeznek szétbontani.

A nemzeti törekvés az egy állam keretén belül létező nyelvi, faji, vallási, socialis és gazdasági különbségek lehető tompítására, megszüntetésére, az állampolgároknak minél szerveesebb egészbe való összetűzésére törekszik, míg a nemzetiségi törekvések a jelzett különbségek tervszerű kiélesztésével a már létező nyelvi és faji elválasztó vonalakra a minél teljesebb culturalis, társadalmi és gazdasági elkülönülés tömör falait igyekeznek ráépíteni, hogy így természetes, önként kínálkozó alapot teremtsenek a végső cél: az állami elkülönülés számára.

Önként folyik ebből, hogy a nemzetiségi törekvések *nem egyenlőségi, hanem hatalmi, uralmi törekvések*. Külső megnyilvánulásukban rendszerint úgy jelentkeznek, hogy az államnyelv mellett valamely nemzetiségi nyelv használatának megengedését is követelik, de mihelyt ezt a célt elérik, az első akadályt átugorják, előtérbe nyomul a nemzetiségi törekvések igazi jellege: a nemzetiségi nyelvnek és az illető fajnak az állami élet egész területén *kizárólagos* uralomra való juttatására irányuló törekvés. (Például szolgálhatnak a cseh és horvát államjogi törekvések.)

A nemzetiségi törekvés küzdelme a nemzeti irányzattal — a dolgok mélyére tekintve — tulajdonképpen nem egyéb, *mint állameszmék egymással való élet-halálharcza*, ahol a kiegyenlítés, a békés megegyezés és megférés lehetősége hiú ábránd, mert ez a harc, csak akkor érhet véget, *ha valamelyik küzdő fél végleg a porondon marad*.

A nemzeti államok kialakulásának története egyrészt, a nemzeti irányzat és nemzetiségi törekvések között szemünk előtt folyó harcok másrészt világosan bizonyítják, hogy a többnyelvű modern államokat fel nem tartóztatható erők hajtják *vagy a nyelvi egységesülés*, vagy pedig a *nemzeti alapon való állami tagozódás* felé, még pedig a szerint, amint az illető többnyelvű államban van avagy nincs olyan faj, amely a faji és nyelvi tömörülés folyamatát állandóan előreviszi és vannak avagy nincsenek olyan földrajzi viszonyok, gazdasági érdekek, mély gyökeret vert intézmények, amelyek a nyelvi egységesülés irányát folyton ható erővel szolgálják.

A modern fejlődési irányzat kétségtelenül a nagyobb államokban való tömörülés, a tökéletesebb szerveződés és a

fokozottabb gazdasági összpontosítás felé vezet, amiből önként következik, hogy a nemzeti irányzat, amely ennek a fejlődésnek szolgálatában áll, *felsőbbrendű és egyetemesebb érdekeket mozdít elő*, mint a nemzetiségi törekvések.

Innen van az, hogy az állami szervek — különösen a legmagasabb fokon — rendszerint az egységesülés irányzatát támogatják és csak akkor adják fel a harcot, amidőn végleg beigazolódik, hogy egy adott állami területen az egységesítés természetes előfeltételei hiányozván, a nyelvi tömörülés keresztülvitele kizártnak tekinthet« és így kénytelen-kelletlen a *másodrendű*, kisebb államalakulatok kifejlődésének kell tért engedni. (Az osztrák centralizáló és germanizáló törekvések kudarca.)

Amíg remény van a nyelvi egységesítésre, addig az öntudatos állami politika hihetetlen erőfeszítéseket tesz és nagy áldozatokat hoz a nemzeti egység megteremtése érdekében. (A poseni német politika).

Megállapított igazság az is, hogy az állami szervezett erejének és a társadalom vezető szerveinek, irányadó elemeinek céltudatos, kitartó működése még a természetes folyamatokkal szemben is eredményeket bír felmutatni. Annál inkább képes arra, ha nincs másról szó, mint egy, felsőbbrendű alakulás érdekében végbemenő *természetes folyamat gyorsításáról*, a mesterségesen emelt gátak lerontásáról, a folyamat medrének szélesítéséről. Ha a természetes alapokon nyugvó nemzeti irányzatot állam és társadalom céltudatosan támogatják, bámulatos lendületet vesz az egységesülés folyamata, amint ezt a nyugati nemzeti államok gyors kialakulása világosan igazolja.

Ha az előadott tétel világánál vizsgáljuk hazai viszonyainkat, megállapítható, hogy a száz év óta állandóan jelentkező nemzetiségi törekvéseknek hazánkban *természetes alapjuk* van azokban a nagyszámú és az ország jelentékeny területén *tömegesen* lakó nem magyarajkú fajokban, amelyek a magyar államnnyelvvél szemben a közéletben a maguk nyelvét igyekeznek uralomra juttatni. Ez a törekvés állandó külső támogatást nyer a szomszédos államokból is, amelyekben nemzetiségeink fajtestvérei önálló nemzeti és állami életet élnek (románok, szerbek) avagy széleskörű autonómia keretében *jajlilag* érvényesülnek (csehek).

Viszont az is kétségtelen, hogy hazánkban a *történeti múlt*, a *földrajzi* és az ebből folyó *gazdasági egység*, *állami életünk központi szervezése* és az államalkotó *magyar fajnak* az utolsó száz év alatt jelentkező és legújabb statisztikai adatok alapján immár kétségtelenné vált *felsőbbséges szaporodási* és *beolvasztási képessége* és e révén tett nagy hódításai ; *a magyar faj központi elhelyezkedésében rejlő lekötő és felszívó ereje*, kétségtelen és egyre fokozódó *culturalis túlsúlya* a *természetes fejlődés irányát* szemmel láthatólag az *egységesülés*, a nemzeti tömörülés felé hajtja.

Ki kell azonban emelnünk, hogy hazánkban sem az állam, sem a magyar társadalom a rendelkezésre álló nagy erőket *szervesen*, *következétesen* és *céltudatosan* mindmáig harcba nem vitte a nemzetiségi törekvések ellen. A szervezett, céltudatos és következetes működést sokkal inkább föllelhetjük a jóval gyengébb erőkre támaszkodó nemzetiségi törekvések részén. Váltakozó kormányaink mindig más és más politikát követnek a nemzetiségi törekvésekkel szemben a szerint, amily *egyéni* véleménynyel bírnak az illető kormány tagjai a nemzetiségi kérdésről. Ez a vélemény azonban ritkán alapul az *egész nemzetiségi kérdést átfogó*, beható tanulmány és sokoldalú *közvetlen tapasztalat* útján szerzett komoly, *tárgyvilagos értékű ismereten*, hanem rendszerint bizonytalan értékű hírlapi közlemények és futólagos, szűkkörű és *egyoldalú helyi tapasztalatok* révén kialakult *Önkényes egyéni* felfogáson. Politikusaink a nemzetiségi kérdést olyannak tekintik, amelyhez mindenki ért és csak kevesen vannak tudatában a kérdés bonyolult voltának és a megoldás rendkívüli nehézségeinek.

A magyar társadalom is e kérdést illetőleg nagy mértékben tájékozatlan avagy szűkkörű *helyi* tapasztalatokból és komoly elmélyedés nélkül, a tűnő események hatása alatt megszületett röpiratokból eredő téves felfogások rabja.

A magyar tudományos világ e probléma megoldását a gyakorlati politika körébe utalva, szintén elmulasztotta a nemzetiségi kérdés tudományos vonatkozásait, az ezzel kapcsolatos nagyfontosságú történeti, fajtörténeti, gazdasági és néprajzi anyagot rendszeresen és módszeresen feldolgozni és így lehetővé tenni e kérdés helyes megítélését és ebben egységes nemzeti közvélemény kialakulását.

E nagy mulasztást a radicalismus jelszavával újabban fellépett destructiv és magyarellenes politikai irányzatok nagy mértékben kihasználják. A modern sociologia és az ennek alapján kialakult modern socialis világnézet *hamis* cégére alatt, tudományos mezbe öltöztetve, a *pùrticularis* nemzetiségi törekvéseknek kedvező, az *egységesítő* magyar nemzeti eszmét pedig aláásó elméleteket és felfogásokat igyekeznek becsempészni a tájékozatlan és a tudományosan gyengén felvértezett magyar értelmiség és elsősorban az egyetemi ifjúság körébe. Ez az irányzat — szándékosan elhallgatva avagy célzatosan ferde világításba helyezve a modern államtudományi álláspontot, a tényleges állapotokat és az utolsó évtizedek nagy tanulságait — zavaros és ellentmondásokkal telt könyvekben, röpiratokban és hírlapi közleményekben teljesen összekeverik a *nemzetiségi* kérdést a *socialis* kérdéssel, a *faji* küzdelmeket az *osztályharczczal* és egyrészt azt hirdetik, hogy a nemzetiségi törekvések egyáltalán nem államellenesek és forrásuk főképp a socialis elégedetlenség és elnyomatás ; másrészt azonban alapigazságként állítják fel, hogy *Magyarországon* a modern demokratikus és socialis irányzat csak úgy juthat győzelemre, ha a nemzetiségek nyelve tágkörű érvényesülést nyer az oktatásban, közigazgatásban és bíraskodásban, ha a különálló *nemzetiségi culturák* kifejlesztése egyenesen *állami* támogatásban fog részesülni és ha általában a nemzetiségek faji érvényesülésének útja teljesen szabaddá tétetik, tehát ha a nemzetiségi területeken a *culturalis* magyar és német kisebbségek felett a *nyers* nemzetiségi tömegek jutnak uralomra.

Ily körülmények között nem csoda, hogy hazánkban a nemzetiségi kérdést illetőleg a legtarkább és a legellentétebb felfogásokkal találkozunk és mindenik más és más feltétlenül ható gyógyszer hirdet a nemzet e nagy sebére. Ebből önkén; folyik azután, hogy egységes felfogás hiányában a *magyar társadalom* a *kormányzatra* e kérdésben *hatni egyáltalán nem tud* és a nemzeti irányzatra nézve végső eredményében végzetesen veszélyes törvényhozási rendelkezések és kormányzati intézkedések ellen csak akkor zúdul fel, amikor azok romboló hatásukat már rég elvégezték.

A nemzetiségi kérdés beható tanulmányozása rávezet annak felismerésére, hogy egyoldalú, helyt nem álló nézetek

azok, amelyek a nemzetiségi törekvések sikeres leküzdését *kizárólag* a helyes közigazgatás, avagy az intenzív kulturpolitika, a gazdasági megerősödés avagy az önálló állami lét kivívásának kérdésének tekintve, ezt a *complex* bajt *egyetlen panaceával* gyógyíthatónak hirdetik.

A nemzetiségi törekvések természete kizárja azt, hogy ilyen általános és biztosan ható eszköz álljon rendelkezésünkre a nemzetiségi veszedelem megszüntetésére. *Küzdelem folyik itt ezer meg ezer ponton és a nemzeti erő kifejtés lehetőségének minden terén* a tömörítő nemzeti irányzat és a bomlasztó nemzetiségi törekvések között. Természetes tehát, hogy a nemzeti irányzat e harcban sikerre csak úgy számíthat, ha *valamennyi veszélyeztetett ponton* és a nemzeti erő kifejtés *minden ágában* : az állami és társadalmi életben, közigazgatásban, culturalis, gazdasági, katonai stb. téren *egyidejűleg* és *összevágó működéssel, céltudatos tervszerűséggel* és lankadatlan kitartással igyekeznek megbénítani, visszaszorítani a nemzetiségi törekvéseket és diadalra juttatni a nemzeti irányzatot.

Abból, hogy a nemzetiségi törekvések nyilvánvalóan a létező államszerkezet megbontására és kisebb, alsóbbrendű állami alakulatok létrehozására irányulnak, önként folyik, hogy azok leküzdése *elsőrendű állami érdek*, tehát ez irányzat ellen való állandó és céltudatos védekezés *elsősorban állami feladat* épp úgy, miként a honvédelem, a külső ellenség visszaverése.

De miként a honvédelemnél annak helyes külső megszervezése még a sikert nem biztosítja és szükség van a nemzet lelkesedésére és odaadó áldozatkészségére is, azonképpen a nemzetiségi törekvések ellen helyesen vezetett állami actionak is csak úgy lehet eredménye, ha a társadalom eleven cselekvésre készítő nemzeti öntudata, lelkes odaadása és összhangzó munkálkodása ez actionak *ezerkarú* támogatást és soha kf. nem fogyó *hajtóerőt* kölcsönöz.

A magyarországi nemzetiségi kérdés megoldásánál az állami szervezet valamint a társadalom által kitűzendő közvetlen célok és követendő utak területenként és nemzetiségenként, mások és mások. Ezek részletes megállapítása és a gyakorlati kivitel az ily célra létesített állami és társadalmi szervekre hárul.

Itt csak a főbb és általánosabb érdekű, már kiforrottaknak mondható irányelveket kívánjuk leszögezni és áttekinthetően összegezni.

A hazai nemzetiségi kérdés megoldásának súlypontja nem nyugszik kizárólag a nemzetiségi többségű területeken, hanem e tekintetben *rendkívüli fontossága van az úgynevezett magyar területnek is*, amely a magyar többségű vármegyékből és azokból *AZ* ezzel határos vármegyei részekből áll, amelyekben a magyarság erős kisebbséget alkot.

Ez a terület az ország kétharmadát jelenti és annak legtermékenyebb sík- és dombvidékeit foglalja magában, *ahol a lakosság száma állandóan gyarapodik*, míg ellenben a kiválóan nemzetiségi vidékek egybeesnek a túlnyomóan hegyes, terméketlen avagy gazdaságilag elmaradott területekkel, *ahol a lakosság alig növekszik, nem egyszer [stagnál, sőt visszaesik.*

A terméketlenebb nemzetiségi területek a szaporodó népességet eltartani nem tudják és így népfeleslegük kénytelen vagy a magyar területre lehúzódni vagy pedig kívándorolni.

Ez a folyamat az utolsó kétszáz év alatt *következatosan* ugyanaz maradt, aminek következtében a lakosság elhelyezkedésében nagy eltolódás állott be. Míg ugyanis a XVIII. század elején a jobbágyösszeírás alapján kiszámított népességnek csupán egyharmadát találjuk a magyar területen és kétharmadát a nemzetiségi hegyvidéken, addig ma már a magyar területen lakik a lakosság *háromnegyed* része, holott a nemzetiségi területen csupán egynegyed része tengeti életet. A magyarságnak ez az elhelyezkedése a központi fekvésű *termékeny* területeken adja meg a kulcsot annak a körülménynek megfejtéséhez, mint volt képes a XVIII. század folyamán már kiveszésre ítélt magyarság a XIX. században oly erőteljesen kibontakozni.

Ez a természetes erőktől hajtott csuán természetes folyamat világos útmutatást ad arra nézve, hogy az államhatalom a magyar területen az állam a nemzeti politika eszméjét a leghathatósabban úgy szolgálhatja, ha annak felszívóképességét minden eszközzel fokozza és a perifériák fölös népességének a magyar területre való lehózóadását előmozdítja.

Másrészt pedig minél képesebbé teszi az itt lakó magyarságot az idegen elemek *békés, természetes* beolvasztására.

A gazdasági politika főgondolata itt a *nagybirtokok parcellázása, a városok fejlesztése* és a nemzetiségi részeknek a magyar területekkel való *szoros vasúti összeköttetésének* biztosítása.

Az állami kulturpolitika feladata itt egyrészt a magyar faj minél erőteljesebb kulturális fejlesztése, másrészt pedig a beolvasztás *természetes* folyamatának cél tudatos támogatása.

A *nyelvhatárok övezetén* tehát, amely a leáradó nem magyarjukuaktamadásainak, terjeszkedésének célpontja, ki-tűnően szervezett állami iskolákat kell felállítanunk. A magyar területeken fekvő idegen szigetek mindenikében magyar iskoláról kell gondoskodnunk. Az itt fekvő magyar városok (Budapest, Szeged, Nagykároly, Szatmár, Marosvásárhely stb.) körül található nem magyarjú községek nyelvi beolvasztását hathatósan elősegíti a jól szervezett állami iskola.

A magyar területen, a magyar ethnika ható erejének körzetében lakik ma az ország lakosságának 75%-a és a jövőre egyre nagyobb és nagyobb része fog itt otthoni találni. Ha itt a magyarosodás *természetesen* előretörő folyamatát cél tudatos tevékenységgel mielőbb befejezésre juttatjuk, a magyar faj feltétlenül domináló erős számszerű többségének *alapjait örökre leraktuk.*

A végleges győzelem azonban csak akkor lehet a miénk, nyugodtan csak úgy nézhetünk a jövő minden viszontagsága elébe, ha a *nemzetiségi területeken* is a magyarságot olyan erős, bevehetetlen hadállásokba juttatjuk, hogy a magyarság faji birtokállománya és domináló politikai súlya — mindaddig, míg a magyar területen felgyülemelő erőnek a perifériák felé való szétáradása bekövetkezik — teljesen megvédettnek és biztosítottak legyen mondható.

Ezeken a területeken *nem a beolvasztás* a nemzeti politika eredménnyel kecsegtető, reális célja — hiszen ehhez a feltétlenül szükséges *ethnikai* előfeltételek itt nincsenek meg, — hanem a *védelem, a lassú, fokozatos erősödés,* még pedig a *belső jajsúly* növelése, a kisebb számú magyarság tömörítése, *szervezése,* minél teljesebb *culturális* és *gazdasági fölvétele* útján. A magyarság ereje így hatványozódván, uralmi fel-

sőbbsége a nagyobb tömegű, de csupán a *nyers számszerű többségre* támaszkodó nemzetiségek felett *természetes alapon* nyugodnék.

A másik nem kevésbé döntő fontosságú feladat a nemzetiségi területeken: *a nemzetiségi alapon való tömörülés, szervezkedés lehető meggátálása*, illetve az ily szervezetek megbontása és összekötő kapcsok teremtése a magyarság és a nem magyarajkúak között.

Az államkormányzat úgy az első, mint a második cél érdekében gazdaságilag hathatósan közreműködhetik, ha a nemzetiségi területeken levő állami és a gazdasági válság folytán egyre nagyobb mértékben eladásra kerülő magyar nagy- és középirtokokra magyar, esetleg emellett megbízható német kigazdákat telepít. A magyarság és németségnek nemzetiségileg exponált helyekre való telepítése nemcsak abból a nemzeti szempontból fontos, hogy így egyrészt a veszélyeztetett pontokon az államhű elemek segítő csapatokat kapnak és másrészt a nemzetiségi törekvések *természetes alapjai: a nemzetiségi tömbök* megbontatnak, hanem az ily irányú rendszeres actio föltétlenül kívánatos már azért is, mert a nagyobb szellemi és gazdasági culturával rendelkező magyarság és németségnek letelepítésével e területeken a *culturális és gazdasági fejlődés* útjai nyitattak meg.

Különösen fontos, hogy a nemzetiségi területen fekvő magyar városok telepítés útján magyar községek gyűrűjével vétessenek körül és így magyar jellegük egyszersmindkorra-biztosíttassék.

Ez a nagyarányú birtokpolitikai feladat természetsszerűen kicsiny eszközökkel és változásoknak kitett kormányzati intézkedésekkel meg nem oldható. Ide szerves, nemzeti szempontból irányított telepítési és parcellázási törvény kell, amely törvényes módot és kellő anyagi eszközöket ad arra, hogy évtizedekre szóló, állandó, következetes és tervszerű actióval a nagy célnak megfelelő eredményeket tudjunk biztosítani, hogy a birtokviszonyok alakulása terén minden *ellenkező kedvezőtlen folyamatnak* képesek legyünk eleve útját vágni.

A másik, nem kevésbé hatalmas tényező, amely a haladottabb magyarságot és németséget természetes vonzó erővel a nemzetiségi vidékek felé tereli : ipari központok és nagy

bányavállalatok létesítése (Petrozsény, Piski stb.). Az ily ipari központok és nagy bányavállalatok keletkezését úgy a törvényhozás, mint a kormányzat — a rendelkezésükre álló bőséges eszközökkel — nagy mértékben képesek előmozdítani. Sőt ily vállalatoknak egyenesen az állam által való létesítése tökeszegény országunkban egyben *elsőrendű közgazdasági feladat is*. Az állami monopóliummá tett földgáz és a kincstár birtokában lévő, avagy a kincstár által leginkább megszerezhető ipari és bányavállalatok a nemzeti szempontokat is czéltudatosan felkaroló állami közgazdasági politika részére széles perspectivát tárnak fel.

Különös gondot kell fordítania az államkormányzatnak *minden egyes nemzetiségi vidéken fekvő magyar városra*. Ezeket a városokat — amelyek rendszerint szigetekként emelkednek ki a nemzetiségi tengerből — a magyarság bevehetetlen váraivá kell avatni a magyarság erős *társadalmi és gazdasági szervezésével*, a magyarság *erkölcsi és eulturális értékének* meghatározásával.

Az itt összegyülemelő, kellően szervezett magyar szellemi és gazdasági erőre támaszkodva és az államhatalom birtokában — ha a nemzetiségi területeken még hosszabb ideig kisebbséget alkotunk is — a magyarság felsőbbsege szilárd alapokon nyugodnék.

Nagyon fontos szerepe van a nemzetiségi területen a *jó és öntudatosan nemzeti irányú közigazgatásnak*. Tisztviselőkül a nemzetiségi vidékekre kizárólag magyarokat és csak olyan idegen származásúakat szabad alkalmazni, a kiknek megbízhatóságához állami szempontból kétség nem férhet. És hozzá még ezek közül is a *legkiválóbbakat* kell kirendelni, akik a közigazgatás *kifogástalan* ellátása mellett megfelelni tudnak ama nagy feladatnak is, amely a magyarság vezetése, szervezése és gazdasági megerősítése és a nemzetiségi törekvések tervszerű leküzdése tekintetében *főleg rájuk* hárul. Ezek a tisztviselők hivatásukat igazán csak úgy tölthetik be, ha *az illető nép nyelvét* tudják és azzal nap-nap mellett érintkezve, ügyes-bajos dolgaikban segítő kezet nyújtva, *megnyerik a nép bizalmát és szeretetét*.

Nemzetiségi területen ugyanolyan nemzetiségű tisztviselő kinevezése, illetve megválasztása különösen oly esetben,

amidőn az illető teljes megbízhatósága kétséges, *feltétlenül* kerülendő, mert könnyen megingatja az amúgy is gyenge magyar erőviszonyokat és *társadalmi téren* is fokozza a nemzetiségi törekvések erejét. Nagyon szomorú példák vannak arra, hogy vegyes nyelvű városokba kinevezett nemzetiségi származású és közismerten nemzetiségi velleitású közjegyző, orvos, bíró, avagy megválasztott polgármester, főszolgabíró évtizedekre megrontotta a magyarság posícióját.

Az államkormányzatra vár ez elvek *szigorú* érvényesítésének a feladata és azoknak az *előfeltételeknek megteremtése*, amelyek mellett a nemzetiségi területre kerülő tisztviselő ne érezze ott magát *száműzöttnek*, lefokozottnak, eltemetettnek hanem *egy magasabbrendű hivatás betöltésére egyenesen kirendelt és az államhatalom egész erejével támogatott nemzeti őrszemnek*. *Erkölcsei elismerés, kellő javadalmazás és az előrehaladás biztosítása, lakásigényeink és kulturális szükségleteink kielégítése, gyermekei nevelésének biztosítása* stb. mind olyan eszközök, amelyekkel végváraink nemzeti őrségét a legkitűnőbb tisztviselői anyaggal tudnók megerősíteni és *vezérlő elemekkel* ellátni.

Culturális téren az államnak elsődrendű feladata, hogy *itt minden magyar szigetet a legrövidebb idő alatt magyar iskolával lásson el*. E helyen minden percnyi késedelem végzetes mulasztást jelent, mert a létező magyar szigeteket könnyű kifejleszteni, de a nem gondozás következtében gyökerestül kiveszett magyarságot *újra telepíteni* rendkívül nehéz. *Az állami iskolák elsősorban ide kellene és nem fokozatosan, de a legrövidebb idő alatt, valamennyi ponton egyszerre létesítendő*ek.

Nem kevésbé fontos a nemzetiségi vidéken élő magyarság *gazdasági szervezése és gazdasági hadállásainak éber védelmezése*. Jól szervezett magyar pénzüzetek és szövetkezetek nemcsak a magyarság gazdasági erejét növelnék, de a nemzetiségeket is a maguk gazdasági érdekkörükbe vonhatnák. *Magyar gazdakörök, ipari és kereskedelmi egyesületek* létesítése a társulásban rejlő nagy erőket állítaná a nemzeti irányzat szolgálatába és a káros és veszedelmes jelenségeket — együttes fellépéssel — még csirájában elfojtaná.

A nemzetiségi területen folytatandó magyar nemzeti politika azonban nem merülhet ki az ott lakó magyarság erősíté-

sén való munkálkodásban. Szolgálnia kell tudatos tervszerűséggel azt a másik nagyfontosságú célt is, hogy *a nemzetiségi tömörülés és elkülönülés megakadályoztassák, illetve az ily alakulások szétmálasztassanak.*

A nemzetiségi törekvések természetes forrásai *a nemzetiségi tömbök*, amidőn nagyobb területen kizárólag egy és ugyanazon faj helyezkedik el. Ha az ily területen *nemzetiségi középosztály* alakul ki, vissza nem fojtható erővel törnek elő nemzetiségi irányzatok, amelyeknek leküzdése ekkor már szinte kétségessé válik.

Nagy szerencsége hazánknak, hogy nemzetiségei kizárólagosan csak kisebb és rendszerint *nagyon szegény* területeket szálltak meg (Trencsén, Liptó, Árva, Sáros, Fogaras stb. megyék). Rendszerint mindenütt van *jelentékeny magyar kisebbség*, avagy állami szempontból megbízható más fajú népesség (az északi tót megyékben németiség, az erdélyi oláh megyékben szászág). A Délvidéken pedig úgyszólván az országban lakó mindenik faj feltalálható tarka változatosságban. E mellett helyzetünknek nagy erőssége, hogy a középosztály (értelmiség, birtokos-, iparos- és kereskedő osztály) ma még többnyire magyar, könnyen magyarosodik, avagy legalább is a magyarsághoz húz.

A nemzetiségi tömbök megbontását elsősorban *telepítéssel, ipari központok teremtésével, a városok magyarrá tételével* mozdíthatjuk elő. így támadtak az utolsó évtizedekben majdnem kizárólag nemzetiségi területen (Hunyad, Zólyom, Krassó-Szörény stb. megyékben) igen jelentékeny magyar és más-ajkú képződmények.

De a veszélyeztetett nemzetiségi területeken (tót- és románlakta vidékek) élő és szétszórtságuknál, valamint védekezésre szorítókozó helyzetüknél fogva a magyar nemzeti politika szempontjából veszedelmet nem jelentő *német kisebbségeket* is hathatósan támogatni kell önfentartási küzdelmükben és elernyedt erőiket új telepítésekkel fel kell frissíteni. Különösen áll ez az *erdélyi szászagra*, amely az utolsó félszáz év alatt *majdnem minden községben elvesztette többségét a románság javára* és a románság által való elnyelés veszedelmétől hajtva a magyarsághoz kezd pártolni.

A megyei törvényhatóságok és a járások beosztásánál

céltudatosan törekedni kell arra, hogy a nagyobb *közigazgatási egységek ne essenek egybe a faji egységekkel*, hanem — ellenkezőleg — azokat mindenütt részekre tagolják. Legyen ezekben a közigazgatási egységekben lehetőleg erős magyar avagy más fajú kisebbség és államhű vezető értelmiség. Ebből a szempontból a mai megyei beosztás sok kívánnivalót hagy hátra és inkább tömöríti, mintsem szétbontja a nemzetiségi tömböket.

A vármegyék új beosztásánál az apró nemzetiségi vármegyéket tervszerűen létesített erős magyar központ vezetése alatt összesíteni kell (Liptó, Árva, Turócz megyék), avagy más megyékbe beolvasztani (Mosón, Ugocsa, Fogaras, Besztercze-Naszód, Brassó megyék). A nagy vármegyék kettéosztandók és ezek révén új magyar központok létesítendők. (Pest, Bács-Bodrog, Torontál, Temes, Bihar stb. megyék.) A megfelelő nagyságú vármegyék határai nemzeti szempontból szintén kiigazítandók olyanképpen, hogy *a nemzetiségi kizárólagosság* lehetőleg csökkentessék és a magyarság, valamint az államhű németiség eloszlása a vármegyei szervezetben a mainál kedvezőbbé váljék.

Meg kell találni a módját annak, hogy a nemzetiségi területen fekvő törvényhatósági városok — amelyekben nagy magyar kulturális és gazdasági erő van összpontosítva — kapcsolatba hozhatók legyenek a vármegyei szervezettel és így ott a magyarság posztíóját erősítsék.

A nemzetiségi alapon való gazdasági szervezkedés egyike a nemzetiségi *actio* leghatásosabb és legveszedelmesebb fegyvereinek, amelyet okvetlenül ki kell csavarnunk kezük-ből. Itt elsősorban a *nemzetiségi pénzüzetek* jönnek figyelembe, amelyek az utóbbi évtizedben gombamódra elszaporodtak és behálózva a nemzetiségi vidékeket, a nemzetiségi parasztságot úgyszólván teljesen jármukba hajtották. A magyar állami és társadalmi befolyástól teljesen független nemzetiségi középosztály nagy erővel megindult kialakulása, a nemzetiségi pártok választási sikerei a nemzetiségi pénzüzetekre vezethetők vissza.

Az utolsó évtized gazdasági mérlege, a válságossá vált pénzügyi helyzet megmutatta, hogy ezek nemcsak nemzeti életünkre, de *gazdasági szervezetünkre is egyenesen vésztozók*. Ezek az intézetek drága és úgyszólván ráerőszakolt köl-

csőneikkel a nemzetiségi parasztságot második jobbágyságba, a takarékpénztári jobbágyságba döntötték. Nemzetiségi vidéken alig van ma kisbirtokos, akinek egyik-másik nemzetiségi pénzüzetnél ne volna súlyos adóssága. E szorgalmas és szívós népelemek egész gazdasági tevékenysége csak abban merül ki, hogy a könnyelműen, *jórészt fogyasztási célra* felvett váltókölcsönök nagy kamatait, újítási és ügynöki díjait pontosan fizessék. *A nemzetiségi vidékeken az önálló kisbirtokosok száma az utolsó évtizedekben e pusztító hitelszervezet nyomása alatt mindenütt megfogyott és e romokon kezd kialakulni egy takarékpénztári igazgatókból, takarékpénztári ügyvétséget vállalt ügyvédek-ből és takarékpénztári ügynökösökkel foglalkozó papokból és tanítókból álló, határozottan államellenes nemzetiségi közép-osztály.*

*Az egészséges hitélet szempontjai által megkövetelt általános jellegű hitelszervezeti reform, amely az alaptőkét kellő nagyságban 500.000 — 1,000.000 K) állapítaná meg, továbbá az elhelyezhető betétek nagyságát az alaptőkéhez viszonyítaná és azok miként való gyümölcsöztetését az elhelyezés biztonsága érdekében szabályozná, uzsorakamatoknak leplezett formákban való szedését pedig lehetetlenné tenné, a nemzetiségi pénzüzetek kártevő szaporodásának biztosan útját vágná és a létező nemzetiségi pénzüzetek túlnyomó részét is lassú kipusztulásra kárhozná. Ha az államkormányzat ezt a reformot — már a rázkódás nélkül való átmenet érdekében is — egy oly irányú párhuzamos actioval kötné össze, amely a kiuzsorázott nemzetiségi parasztságnak *olcsó hitel nyújtásával* leendő felsegítését célozná, ezzel az államhatalom a nemzetiségek nagy tömegeit egy csapással kivonhatná a nemzetiségi vezérek gazdasági és politikai befolyása alól és szervesen bekapcsolhatná a magyar gazdasági és politikai élet vérkeringésébe.*

A kulturális téren való nemzetiségi elkülönülés leküzdésének első feltétele, hogy a nemzetiségi tömegek nevelésére döntő, irányító befolyást szerezzünk és hogy a nemzetiségek soraiból az értelmiségi osztályba törekvők teljes mértékben a magyar szellem hódító hatása alá kerüljenek. Az első cél elérésére múlhatatlanul szükség van a *tanítóképzés államosítására, a nemzetiségi tanítók szigorú ellenőrzésére, a nemzetiségek által lakott nagyobb községeknek állami iskolával*

való ellátására, a magyar nyelvnek gyakorlati módon történő tanítás útján való terjesztésére. Ha megbízható, magyar szellemű és magyarul tökéletesen tudó tanítógárdánk lesz, ha a magyar nyelv tanításánál nem pazaroljuk többé erőnket arra, hogy *apró, elszigetelt, elmaradt* nemzetiségi falvakban *látszólagos* eredményeket mutassunk fel, hanem a *gazdasági és kulturális* tekintetben számottevő nemzetiségi elemeket igyekszünk magyar szóra kaptatni: ily czeltudatos iskolapolitikával a magyar nyelv és ezzel a magyar szellem terjesztése tekintetében sokkal nagyobb eredményeket fogunk felmutatni tudni, mint manapság, amidőn a magyarul tudók arányszáma nem a tanuló ifjúság között, hanem a *20-30 éves korcsoportnál* a legkedvezőbb, tehát a *szervezett iskola a magyar nyelv terjesztése tekintetében mögötte kullog az élet iskolájának.*

A másik czélnak: a nemzetiségi nép sorából az értelmiség közé emelkedők meghódításának elérésére, a nemzetiségi értelmiség kialakulásának lehető elhárítására feltétlenül szükség van arra, hogy a *nemzetiségi vidéken eddig követett, nemzeti szempontból át nem gondolt és káros következményekkel járó középiskolai politikánkkal gyökeresen szakítsunk* és ahelyett olyan középiskolai politikát kezdeményezzünk, amely erre a fontos nemzeti szempontra a legnagyobb figyelemmel van.

Középiskolai politikánknak — nemcsak nemzeti, de *sociális szempontból is* — *egyenesen büne*, hogy az elmaradott nemzetiségi területeket valósággal *elárasztotta* középiskolákkal és így e területeken a kulturális és gazdasági haladottsággal és szükséglettel egyáltalában arányban nem *álló* mértékben, úgy-szólván *mesterségesen tenyésztette* a tanult elemeket és természetesen elsősorban a *nemzetiségi értelmiséget*, amely könnyű elhelyeződést, boldogulást magától érthetően nehezen találva, a nemzetiségi izgatásra egyenesen hivatott elégedetlenek táborává alakul.

Több középiskolát nemzetiségi vidéken felállítanunk nem szabad és a már létezőknél az oda nem való elemek betódlását meg kell akadályoznunk. *Emellett a középiskolák mindenikét internátussal kell kiegészíteni*, ahol a nem magyar-ajkuak a magyar ifjúsággal való *szorosabb együttélés* és erősebb, czéltudatosabb magyar szellemi hatás alatt, *a létező* társadalmi és érzelmi különbségek tompulása folytán a magyar

nemzeti eszmének sokkal inkább megnyerhetek lesznek, mint manapság, amidőn az oktatás idejét nem tekintve, állandóan idegen, sőt nem egyszer magyarelles szellemi és társadalmi környezet hatása alatt állanak és így lelki világuk ennek megfelelően alakul ki.

A nemzetiségi területen fekvő állami középiskolákban az illető környéken nagyobb tömegekben lakó *nemzetiség nyelve a magyar növendékeknek is tanítandó*. Csak így fogjuk elérhetni azt, hogy értelmiségünk a nemzetiségi mozgalmakat éber figyelemmel kísérje és a nemzetiségi területeken a nép nyelvét jól tudó magyar tisztviselői kar alakuljon ki, amely képes legyen közvetlen érintkezés útján a nemzetiségi népet a maga irányító befolyása alá vonni.

Újabb nemzetiségi jellegű középiskolák avagy kizárólag nemzetiségi alapon szervezett internátusok létesítését nem szabad megengedni, a létező nemzetiségi iskolákat pedig állandó és szigorú ellenőrzés alá kell venni.

Egyik feltétlenül és következetesen keresztülviendő nemzeti iskolapolitikai elv az is, hogy *azokon a helyeken, ahol már van állami iskola avagy államilag támogatott magyar nyelvű iskola, a nemzetiségi iskolák állami támogatásban ne részesíttessenek*. Ez annál inkább indokolt, mert a kiválóan nemzetiségi területek tudvalevőleg az államháztartás szempontjából erősen passzívak és így a nemzetiségi (román és tót) iskoláknak adott minden fillér az actio magyar területek lakosságának zsebéből kerül ki.

A magyar görög katolikus püspökség most végbement felállítására — amellet, hogy több mint százezer magyar anyanyelvű görög katolikust kivett a faji türelmetlenségen felépült nemzetiségi egyházak karmaiból és százados igazságtalanságot tett jóvá — egyike a leghatásosabb intézkedéseknek arra nézve, hogy a nemzetiségi elkülönülés falai áttöressenek és összekötő kapcsok létesíttessenek a magyarság és a nemzetiségek között. A román nemzetiségi politika leghatalmasabb ütőkártyája, hogy a vallásos román köznépe beleneveli, hogy vallása és nemzetisége egy és ugyanaz és hogy örökellenességétől, a magyartól nemcsak nyelve, de ami ennél is főbb, vallása is teljesen elválasztja.

Félmunka volna azonban, ha ehhez a legrövidebb idő

alatt nem társulna a magyar anyanyelvű görögkeletiek felszabadítása, azaz a magyar görögkeleti egyház felállítása is, amelynek nem csupán a belső nemzeti politika szempontjából, de a *balkáni népekkel való vallási kapcsolat* megteremtése érdekében is messzekiható fontossága van.

A nemzetiségi elkülönülés egyik hatalmas tényezője a nemzetiségi nyelvek túlzottan megengedett használata a *közéletben*, de különösen a *közigazgatásban*. Önként folyik tehát ebből, hogy az öntudatos magyar nemzeti politikának fokozatosan bár, de feltétlenül elérendő célként kell kitűznie, hogy a közéletben, az állami, megyei és községi közigazgatásban kizárólagosan a magyar nyelv használtassák hivatalos nyelv gyanánt, tehát az összes köz-, illetve állami funkciók ezen a nyelven végeztessenek.

Már akkor, amidőn a magyarság számbelileg nagyon gyenge volt és a lakosság fele sem tudott magyarul : a nemzetiségek egyenjogúsításáról szóló törvény alapelveként mondtotta ki, hogy a magyar állam hivatalos nyelve a magyar és a hazában divó többi nyelvek használata *csak annyiban engedhető meg, amennyiben a közigazgatás gyakorlati lehetősége és az igazság pontos kiszolgálása ezt lehetővé teszi*. Ma már a magyar birodalom dráváninenni területén a lakosság kétharmada, az írni-olvasni tudó felnőtt férfilakoságnak pedig *négyötöde* beszél magyarul és így azok *túlnyomó részére nézve*, akik a közigazgatási szervezetet a leggyakrabban veszik igénybe, ma már a magyar *hivatalos nyelv alkalmazása a legtávolabbról sem jelent sérelmet vagy akadályt* egyéni jogaik érvényesítése tekintetében. Emellett a fokozódó centralisatio, a jogi és közigazgatási élet egyre bonyolultabb szövevényessége és ennél fogva *a közigazgatás gyakorlati lehetőségének biztosítása és a jogbiztonság lehető megközelítése* egyenesen megkövetelik a *hivatalos nyelv egységét* és a nemzetiségi nyelvek fokozatos visszaszorítását.

A hazai nemzetiségek által tényleg beszélt nyelvek, az úgynevezett *népi* nyelvek, különben sem alkalmasak *hivatalos* használatra. A hazai töbtságnak több élesen elütő tájszólása van és egyáltalában nincs kiforrott, a jogi és közigazgatási élet céljára alkalmas egységes nyelve. így vagyunk a hazai román köznéppel is, amelyre nézve a teljesen kiforratlan és a latin-

ból mesterségesen kialakítani próbált hazai román hivatalos nyelv épp úgy érthetetlen, mint a Romániában használatos és teljesen francia hatás alatt megszerkesztett hivatalos nyelvtákolmány. A hazai németiség szintén egymástól az érthetlenségig eltérő tájszólásokon beszél (szászok-svábok) és csak a műveltebbje képes arra, hogy a nehézkes német hivatalos nyelvet teljesen megértse.

Ezzel szemben a magyar hivatalos nyelv a modern állami és jogi élettel együtt fejlődött és százados használat folytán *kifejezéseinek jó része wiég a nemzetiségi nényelvekbe is áment.* Emellett sokkal közelebb áll a magyar hivatalos nyelv a magyar köznyelvhez és így a magyarul tudó nemzetiségi sokkal jobban megérti, mint akár a német, akár a román, szerb, tót stb. hivatalos nyelveket.

Az a tetszetősnek és első pillanatra jogosnak látszó minimális nemzetiségi követelés, hogy a közigazgatás és igazságszolgáltatás mindig a *nép nyelvén* történjék, *lényegében sem nálunk, sem máshol meg nem valósítható* és így ez a követelés tulajdonképpen nem a nép nyelvén való közigazgatás és igazságszolgáltatás létesítésére, hanem *hivatalos nemzetiségi nyelvek* kialakítására és *kizárólagossá* tételére, tehát a nemzetiségi elkülönülés előmozdítására irányul.

A magyar nyelvnek, mint egységes és kizárólagos hivatalos nyelvnek szükségszerű alkalmazása azonban *korántsem zárja ki*, hogy azoknak, akik a magyar nyelvet nem értik — éppúgy, mint azoknak az alsóbb néposztályhoz tartozó született magyaroknak is, akik a hivatalos nyelv kifejezéseit a jogi és közigazgatási műszavak jelentőségét nem ismerhetik — a közigazgatási intézkedések, a törvénykezés rendelkezései *saját népies, közérthető nyelvükön meg ne magyar áztassanak.* A nemzetiségi népies nyelveknek ilyenén való *kisegítő és magyarázó,* tisztán a *szóbeli érintkezésre szorítókozó* használata ellen kifogást emelni nem lehet, sőt a *jó közigazgatás és igazságszolgáltatás egyik főkövetelménye a nép nyelvének ismerete és a néppel saját nyelvén való közvetlen érintkezés.*

A nemzetiségi törekvések az állami élet terén a parlamenti érvényesülés útján, a közigazgatás terén pedig az önkormányzati szervekbe való bejutás révén igyekeznek befolyáshoz jutni. Fontos tehát, hogy a választási törvény és

elsősorban a választókerületek úgy legyenek megalkotva, a törvényhatósági szavazati jog akként legyen szabályozva, hogy a nemzetiségi irányzatok érvényesülésének gátjául szolgáljanak.

A magyarság és az azzal leginkább összeforró németiség culturalis és gazdasági szempontból általában jelentékenyen föltötte áll a nemzetiségeknek. Ha tehát a választójog legalább *némi culturalis és vagyont censushoz* köttetik, ha a *választókerületek beosztásánál a culturalis és gazdasági tekintetben előrehaladottabb területek előnyben részesülnek*, a magyar és német szigetek pedig kiemeltetnek a nemzetiségi tengerből és összesítve önálló választókerületekké tételnek, ezzel a magyarság és a magyarsággal tartó elemek politikai súlya *elvi alapon*: a nagyobb szellemi és gazdasági cultura jogosult honorálása útján igen jelentékenyen növelhető. A vármegyei szervezetben is — megfelelő megyebeosztással, az értelmiség és a vagyonos osztály befolyásának kellő megóvása mellett — a magyarság mai domináló helyzete egyelőre nehézség nélkül fentartható.

Tisztában kell azonban lennünk azzal, hogy a helyzetbeli előny mesterséges alátámasztása tartós politikai túlsúlyt nem adhat és így a választójog kiterjesztésének megindult áramlatával egyidejűleg elkövetkezett reánk nézve *a cselekvés tizenkettedik órája*. Meg kell értenünk, hogy alapvető, a jövő minden viszontagságával daczoló, nemzetvédő munkát csak úgy végezhetünk, ha a nemzetiségi területen élő magyarságot számszerűleg és fajsúlyban egyaránt tervszerűen, fokozatosan annyira megerősítjük, hogy védelmére *minden intézményes biztosíték idővel feleslegessé váljék*.

A nemzetiségi törekvések eredményes leküzdésében a *legkisebb és a legkétségesebb értékű szerep jut a rendszeti intézkedéseknek*, amelyek ideig-óráig a tünetek elfojtására ugyan sikerrel alkalmazhatók, de ezzel a nemzetiségi kérdés mélyen gyökeredző rákfeneje ki nem írtható. *Az erőszakoskodás, az individuális jogok csorbitása, a méltányosságnak szempontjai figyelmen kívül hagyása, a hatalom fitogtatása és a nemzetiségi érzékenység ok nélküli megbántása, ingerlése tulajdonképpen a nemzetiségi törekvések malmára hajtja a vizet, mert át nem hidalható érzelmi szakadékot támaszt a magyarság és a nemzetiségek között.*

Viszont az államhatalom gyöngesége, elnézése, erélytelensége ott, hol *öntudatosan és vakmerően* az állam egysége ellen támadnak és *szervezett munkát folytatnak állami épületeink aláaknázására és szétbontására* : a nemzetiségi törekvéseket nem hogy lefegyverezné, hanem hihetetlen mértékben felbátorítja, fölbiztatja és határtalanul követelőkké teszi.

A magyar államhatalomnak, a magyar hatóságoknak éreztetniük kell következetesen és a legnagyobb öntudatossággal, hogy a nem magyarajkúak *egyéniileg a született magyarokkal teljesen egyenjogú polgárai e hazának, hogy nyelvüket senki sem üldözi, kiirtani nem akarja, a magánéletben saját iskoláikban, templomaikban való használatát* misem korlátozza, sőt azoknál, akik *ma még magyarul nem tudnak, mindig kellő figyelemmel vannak arra, hogy ebből jogaik érvényesítésére hátrány ne származzék.* Hasonló következetességgel és meg nem tántorodó határozottsággal éreztetni kell azonban azt is, hogy a *magyar állam és a magyar nemzet egységes és nem tűr kebelében faji, nyelvi alapon kialakuló közjogi egységefat, faji elkülönülést és szerveződést,* nem ismer olyan jogokat, amelyek e hazában lakó fajokat, mint *eollecív egészeket* illetnek meg és mindezeknél fogva a magyar állam hatalmának egész erejét a legnagyobb öntudatossággal szegzi az oly törekvésekkel szembe, amelyek a magyar állami és nemzeti szempontból meg nem engedhető irányzatokat szolgálnak.

Éreztetni kell a nemzetiségekkel, hogy a magyar államhatalom a nemzetiségi származású egyéntől boldogulása érdekében *nem kívánja meg fájának és anyanyelvének megtagadását,* de szigorúan megköveteli, hogy a nem magyarajkúak a *maguk fájához és nyelvéhez való ragaszkodásukat egyzetes-sék össze a magyar állami és nemzeti egység felsőbbrendű és egyetemesebb érdekű követelményeivel,* tehát nem ez utóbbiaknak kell meghátrálniuk az előbbiektől, hanem fordítva.

Ott, ahol a nemzetiségi törekvésekkel szemben az államhatalom büntető ereje lesújtani kénytelen, legyünk figyelemmel arra, hogy e büntetésekkel mártírokat ne neveljünk. Nemzetiségi izgatókkal szemben sokkal czélszerűbbek a súlyos pénzbüntetések, mint az elzárások. Az öntudatos vezetők nem érdemelnek kiméletet, annál enyhébben kell azonban megítélni azoknak az öntudatlan elemeknek vétségét, akik csupán

eszköz gyanánt szolgálnak a tulajdonképpeni értelmi szerzők kezében.

A *magyar* államnyelvnek, címernek és zászlónak, mint az egységes állami és nemzeti élet symbolumainak, kellő büntetőjogi védelme azonban nem elegendő. Hatásos megelőzés, ha kellő erélyvel és szigorral már az iskolában gondoskodunk arról, hogy e symbolumok szeretete és tisztelete a széles néprétegek lelkébe beleplántálódjék. .

Nem szabad tehát elnéznünk, hogy az iskolában és különösen a nemzetiségi középiskolákban a magyar nyelvet a a legnehézkesebb, *értelemlinzó módszerrel* (a holt nyelvek tanításának elavult módszerével) egyenesen azzal a célzattal tanítják, hogy a növendékek e nyelvet el ne sajátíthassák, sőt a tanulás terhes és teljesen eredménytelen volta miatt egyszersmindenkorra meggyűlöljék.

A nemzetiségi középiskolákban gyakran tapasztaljuk, hogy teljesen elvont leírásokat és nehézkes fejtegetéseket olyan növendékekkel fordítatnak magyarra, akik egy egyszerű magyar mondatot sem bírnak összehozni. Ennek természetesen az az eredménye, hogy nyolcz évi rengeteg munka után az érettségit tett ifjú még a magyar nyelv megértéséig sem tud eljutni és a nyelvi nehézségek miatt később boldogulni nem tudván, a magyarság, a magyar államnyelv természetes ellenségévé válik.

Azt is gyakran tapasztaljuk a nemzetiségi középiskoláknál és közintézményeknél, hogy ünnepélyek, fogadtatások és felvonulások alkalmával Magyarország címerét és zászlaját tüntető módon mellőzik és inkább semmiféle, avagy egyszínű zászlót használnak, semmint a magyart. Sehol a világon nincs arra példa, hogy az ilyen negatív, de a ténylegesnél semmivel sem súlytalanabb insultust az ország címere és zászlója ellen megtorlatlanul eltűrnek. Az ilyesvalami csak nálunk eshetik meg, sőt Magyarországon az ilyenben bűnösnek ismert nemzetiségi középiskolák minden akadály nélkül továbbra is élvezik az állam erkölcsi és anyagi támogatását.

*

Röviden ismertettük *általában* azt a feladatkört, a melynek betöltése a nemzetiségi törekvések leküzdésénél az államkormányzatra hárul. Különösen ki kell emelnünk azonban az

államra váró kötelességeket az *erdélyi részeket illetőleg*, ahol a nemzetiségi kérdés *legsúlyosabb problémája : a román kérdés vár immár nem halasztható sürgős megoldást.*

Ennél a nemzetiségi kérdésnél világosan kidomborodik a nemzetiségi törekvések igazi jellege az *állambontó irányzat*. Ismeretes ugyanis, hogy a román nemzetiségi törekvések központjában nyíltan Erdély autonómiája, tehát határozottan *közjogi*, illetve *államjogi követelés* szerepel azzal a nem is titkolt célzattal (lásd : POPOVITS AURÉL: Die Vereinigten Staaten Österreichs), hogy a többségben levő románság az autonómia révén a vezetőszerpet magához ragadja és az *állami hatalom felhasználásával* a magyar kisebbségeket céltudatos tervszerűséggel a románságba olvasztva, Erdélyt *tiszta románországgá* avassa.

Másrészt *Románia* közvéleménye tudvalevőleg telítve van *irredentistikus* irányzatokkal. A román parlamentben történt nyílt beismerés és az összes romániai tankönyvek, valamint a legkomolyabb román történeti munkák tanúsítása szerint Romániában *az elemi iskolától kezdve, fel egészen a román tudományos Akadémiáig* mást sem tesznek, mint előkészítik a lelkeket a nagy Dákó-Románia eljövételére.

Az 1906-ban *Bukarestben* megtartott nagy román nemzeti kiállításon a hazai románság is résztvett, de csodálatosképpen *nem mint elnyomott, hanem mint Erdélyben diadalmasan előnyomuló és a magyarságot és a szászságot rohamosan megsemmisítő hódító faj*, amely messzececsengő harsonaszóval buzdítja a Kárpátokon túl lakó faj testvéreit, hogy irredentisticus törekvéseik útján rendületlenül — a közeli siker reményével — haladjanak tovább.

A mi románjaink is, ha az ügyészség keze el nem érheti, nyíltan hirdetik, hogy *természetes törekvés* az összes románoknak egy államba való egyesítése (lásd a magyarországi román diákok francia nyelven kiadott 1894. évi emlékiratát).

A most lezajlott balkáni háború alatt a román közvélemény jelszava lett: *»A mi Macedóniánk nem a Balkánon van, hanem Erdélyben és Bukovinában«.* Ugyanekkor az irredentismustól átítatott közhangulat — az orosz izgatás hatása alatt — Magyarország-Ausztria ellen olyan ellenségessé

vált, hogy *Károly román király trónbeszédében kénytelen volt válasz nélkül hagyni a kettős monarchia kinyilatkoztatott és határozott állásfoglalását Románia mellett* és teljes hallgatással mellőzni Romániának a hármasszövetséghez, de különösen a kettős monarchiához való hivatalosan bensőnek hirdetett viszonyát. Ha hozzávesszük ehhez a román közvéleménynek a kettős monarchia ellen tanúsított rendkívül ellenséges hangulatát Bosznia annexiója alkalmával és a most lefolyt balkáni háború alatt : előttünk áll az a mély szakadék, amely Románia hivatalos és nem hivatalos külügyi politikája között tátong és nyilvánvalóvá lesz, ily körülmények között Románia szövetségének éppen válságos időkben való kétes értéke.

Közismert és feltétlenül igaz tétel, hogy a magyar és román faj az elnyeléssel fenyegető szláv tengerben egymásra vannak utalva és így egymást támogatniuk és nem gyöngíteniük kellene. E tétel igazsága azonban a *román lelkekbe* csak akkor fog utat találni, a magyarság és románság között bensőbb kapcsolat egyáltalában csak úgy képzelhető, ha a románság lelkéből a Magyarország romjain megszülető Dakorománia száz éven át dédelgetett színes ábrándja *végleg* elszáll és a *ridég valóság* kérérlhetlenül elmossa e ragyogó nemzeti államképnek még a *legtávolabbi lehetőségét is*. Ez pedig feltétlenül biztos és természetes úton csak úgy érhető el, ha az erdélyi részekben a magyarságot és a szárságot számszerűleg is feltétlenül túlsúlyra juttatjuk és e területen e két népelem *egyenleteseb elosztását* valóra tudjuk váltani.

A *román Erdély örökös izgató anyag* és így természetes választófal a magyar és román faj között. A *magyar Erdély egy százados faji harcz végleges eldőlten jelentené a jelenlegi állapot javára*, a románság irrendentistikus törekvéseinek természetes tápláló forrásait elapasztaná és így Romániát képessé tenné a közös érdekek felismerésére. A magyar többségűvé való Erdély tehát *egyedüli biztos hilcsa* a magyar-román őszinte megbékülésnek.

Az erdélyi magyarság feltétlen ethnikai túlsúlyának biztosítása, a fejedelemséghorabeli magyar Erdély visszazavarás-lása nem hiú ábránd, hanem tervszerű, kitartó munkával, *belátható időn belül feltétlenül megvalósítható reális czél*.

Az erdélyi magyarság — ellenére a hathatós állami támogatás hiányának, az erdélyi vasúti hálózat reá nézve kedvezőtlen kiépítésének, nemkülönben ellenére egyenlőtlen eloszlásának, a székelység el- és kivándorlásának — mégis az utolsó évtizedekben *számszerűen erősebben* gyarapodott, mint az erdélyi románság, amelynek erdélyi arányszáma az erős határszéli kivándorlás és a gyengébb természetes szaporaság következtében — habár nem is olyan mértékben, mint a szászságé, de *állandóan hanyatlik*. A románság arányszáma *Erdélyben* ma csak 55%, míg a magyarságé 34.3%, a szászságé pedig 8.7%, a legutolsó kettőé, együttvéve tehát 43 százalék.

A déli határszélen, Fogaras, Szeben és Hunyad vármegyében, az utolsó évtizedekben a magyarság és szászság arányszáma jelentékenyen kedvezőbbé vált, míg a románságé visszahanyatlott.

Ha a kedvező természetes szaporodást mutató Székelyföld elvándoroló népfellegét Erdély nyugati, románlakta része felé tudnók irányítani, ha a gazdasági válság folytán eladásra kerülő magyar nagy- és középbirtokokra más országrészekből magyarokat, esetleg részben németeket telepítenénk, ha az erdélyi földgázt czeltudatosan *nemzeti irányú ipar* megteremtésére fordítanók: *két-három évtized alatt* Erdély faji arculatja a magyarság javára úgyszólván teljesen megváltoznék (lásd Hunyad- és Krassó-Szörény megyék példáját).

Messzehangzó szóval és mindeneiket megrázó erővel jajdul fel éppen most az erdélyi magyarság és tudomásunkra hozza, hogy e nagycélú és nemcsak belső, de külpolitikánkra is kiható erdélyi magyar politika megvalósításának *ütött a tizenkettedik órája, amelyet büntetlenül elmulasztanunk már nem lehet*.

Az utolsó évtizedek mostoha közgazdasági viszonyainak hatása alatt az erdélyi románlakta részeken a magyar nagy- és középbirtokosok alatt megmozdult a föld és sorra kerülnek eladás, illetve parcellázás alá az ősi magyar birtokok. Magyar parasztság hiányában e helyeken *telepítés nélkül parcellázni egyet jelent a magyar birtokoknak román kezekre való jutás avar* és *mindmégannyi magyar várbástya rombadőlé-*

sével. Amint ezt sokan már évekkel azelőtt megjósolták, az Erdély nyugati, románlakta részén megindult parcellázási mozgalom megdöbbentő pusztítást vitt véghez a magyar földbirtokban. Az utolsó öt év alatt több, mint százezer hold magyar nagy- és középirtok került a román pénzüzetek közvetítésével a román parasztság kezébe. Ennek a nagyarányú birtokváltozási mozgalomnak *nemzeti veszedelmei, socialis és közgazdasági káros hatásai nyilvánvalóak és kétségtelen, hogy az államhatalomnak mulhatatlan kötelessége megfelelő parcellázási és telepítési törvénnyel és a szükséges anyagi erő rendelkezésre bocsátásával e mindenképpen káros folyamatnak útját vágni.*

Egyben kötelessége az államkormánynak az önként kínálkozó alkalmat megragadni arra, hogy századok vétkeit és mulasztásait jóvátéve, Erdély nyugati részeinek bűnös könnyelműséggel elüldözött magyarságát oda visszatelepítse. Ismeretes ugyanis, hogy az erdélyi birtokosok sok helyt a nagyobb igényű magyar jobbágyot elűzték és helyébe igénytelen oláh jobbágyságot telepítettek. *így vált oláh többségűvé Erdély nyugati része* és így támadt az egykor magyar Erdély talaján a román nemzetiségi kérdés mérges kelevénye. A magyar kormányzati politika fordul meg, hogy az idők mostoha járását derűsre változtassa és a megindult folyamatot a magyar nemzeti politika szolgálatába állítsa.

Nagy jelentőségű az erdélyi magyarság szempontjából a *Kolozsvár* városát *Marosvásárhelyen* és *Székelyudvarhelyen* át *Brassóval* összekötő transversalis vasúti vonal minél előbb való létesítése, mert ezzel a Székelyföld erős magyarsága közvetlen kapcsolatot és *vezető csatornát* kap Erdély nyugati, románlakta részei felé.

Amit az iskolapolitikáról és a nemzetiségi pénzüzetekről általában mondtunk, *kettőzött mértékben igaz Erdélyre nézve* és így az államkormány beavatkozása, célzottos eljárása e téren is *üt a legsürgősebb.*

Amint láttuk, a nemzetiségi törekvések leküzdése terén az államkormányzatra a nagyfontosságú feladatok egész tömege vár.

Minthogy pedig a magyar állami kormányzás szervei, a ministeriumok inkább közigazgatással, a napi szükségletek

ellátásával, semmint *igazi kormányzati politikával*, az *állatni élet tudatos irányításával* foglalkoznak, a magyar kormányzat a jelzett sokirányú és rendkívüli jelentőségű feladatkörnek helyesen és eredményesen csak úgy felelhet meg, ha egyenesen erre a feladatkörre egy közigazgatási teendőkkel nem foglalkozó és csupán a nemzetiségi kérdésben követendő elvek kitzűzésére és érvényesítésére hivatott különálló kormányzati szervet létesít. A madarak vándorlásának, a vizek állásának megfigyelésére külön szervezeteink vannak és így nem jogosulatlan az a követelés, hogy az *állami és socialis élet* hullámverésének figyelésére és ebből folyó teendőinek jelzésére megfelelő szervezet állíttassák fel.

*

Amint már fentebb jeleztük, a nemzetiségi törekvések leküzdésében — sajnos — mindmáig nélkülöznünk kell az államhatalom czéltudatos, következetes és hathatós erő kifejtését, amit sokan állami függetlenségünk fogyatékosságának és a bécsi politika magyarelles és nemzetiség-pártoló irányzatának tulajdonítanak.

Ily körülmények között főleg a magyar társadalomra hárult a nemzeti egységesítés nagy munkája. Bár a magyar társadalmat mindmáig nem sikerült e feladat szerves és tervszerű végzésére egy jól szervezett hatalmas táborrá egyesíteni és bár az ily célból létrehozott kisebb szervezetek (a culturegyletek) a nagy feladathoz képest elenyészően csekély anyagi erővel mentek a harcába: mégis kétségtelen, hogy az utolsó négy évtizedben mutatkozó nagy előrehaladása a magyar nyelv terjedésének és a nemzeti egység megszilárdulásának a szervezetlen magyar társadalom bámulatos munkájának javára írandó.

A magyar nemzeti eszmének az ország minden részében ezer meg ezer apostola támadt, akik senkitől sem támogatva, rendkívüli akadályokkal küzködve, eredményes munkát végeztek. A városok magyarrá válásában, közigazgatásunk, iskoláink, egyházaink, kulturális életünk magyarosodásában az érdem oroszlanrésze a magyar társadalom tüzes magyar érzésű tagjaié. Előrehaladásunkban nagy érdeme van a magyar sajtónak is, amelynek minden jelentős orgánuma — egészen a legújabb időkig — a magyar nemzeti eszme szolgálatába szegődött.

A nemzetiségi törekvések megerősödésének fenyegető veszedelme közepette bizalmunk újra a magyar társadalom felé irányul és tőle kell várnunk, hogy egyrészt az államkormányzatot egységes felépítésével a nemzetiségi kérdés megoldásánál az államra háruló feladatok teljesítésére szorítja, másrészt pedig a maga kebelében a nemzetiségi törekvések leküzdésére minden irányban megfelelő szervezeteket létesít.

A magyar társadalomnak elsősorban a legnagyobb öntudatossággal kell ápolnia e haza minden pontján *a társadalmi összetartozandóság, a társadalmi solidaritás érzését.*

Addig, míg a magyar társadalmi élet nem bírja felölelni az ország területén lakó nemzetiségeket, amíg a szászok, románok, tótok, szerbek stb. külön társadalmi életet élnek : mindaddig befejezetlen, tökéletlen a magyar nemzeti egység épülete.

Régebben, amikor az ország nemzetiséglakta vidékein majdnem mindenütt gazdag birtokos osztályunk volt, akiknek tagjai birtokukon laktak, jórészt közhivatalokat viseltek és a vidék társadalmi életében élénk részt vettek, a magyar urikastélyok olyan társadalmi központot alkottak, amelyeknek vonzó ereje oda gyűjtötte a környék egész értelmiségét nemzetiségi különbség nélkül és így a társadalmi, majd a nyelvi beolvadás valóságos kohóivá lettek.

Az újabb idők mostoha viszonyai nagy pusztítást vittek véghez a magyar nagy- és középbirtokos osztályban és ott is, ahol a birtok még megmaradt az ősi kézben, a birtokosok sok esetben már nem lakik a birtokán és sem a megyei, sem a társadalmi életben részt nem vesz. A magyar társadalom vonzó és beolvasztó ereje ezzel a vidéken erősen megrokkant és ezt alig ellensúlyozza, hogy a városokban viszont a magyar társadalom számban és vagyoni erőben feltétlen túlsúlyra jutott. A vidéken lakó nemzetiségek *mi* jobban magukra vannak hagyatva, közöttük külön társadalmi élet kezd kialakulni, amelynek nyomán a separatistikus politikai törekvések is erőre kapnak.

A társadalmi és politikai vezetőszerp a nemzetiségi vidékeken a magyar birtokos osztályról lassanként áthárul a latájnerekre, különösen pedig a *tisztviselőkre*. Ily körülmények között *úgy nemzeti, mint sociális szempontból* feltétlenül

szükséges, hogy a nemzetiségi vidékre olyan tisztviselők kerüljenek, akik erkölcsileg, szellemileg és anyagilag egyaránt képesek arra, hogy társadalmi téren is vezetőszeretpet vigyenek és így ellensúlyozni bírják az ugyancsak vezetőszeretpre törekvő nemzetiségi papok és ügyvédek káros befolyását.

A pusztuló középbirtokos-osztály mesterséges fentartása reális eredménnyel nem kecsegtet. E helyett úgy nemzeti, mint szociális szempontból célravezetőbbnek mutatkozik e pusztuló középbirtokokra egészséges magyar kisbirtokos elemet telepíteni, amelynek soraiból — a természetes fejlődés során — a megrokkant és elernyedtt középbirtokos-osztály egészséges fel-frissülést nyerhet.

Ami pedig a nemzetiségi törekvések ellen vívott küzdelemben a közvetlen társadalmi feladatokat illeti, röviden csak arra utalhatunk, hogy a társadalomnak már létező szerveivel és a szükséghez képest létesítendő új szerveivel az állami actioval párhuzamosan kell működnie, ebbe lelket, lendületet kell öntenie. A magyar területen, a nemzetiségi veszedelemtől teljesen megkímélve élő magyar társadalomnak egy perezre sem szabad elfelejtenie, hogy a nemzetiségi területen élő magyar kisebbséget szivós küzdelme, verejtékes munkája az egész magyar nemzetért, jövőző nemzeti nagyságunkért folyik és így a harcvezonban nem álló magyarságnak elsőrendű kötelessége a küzdő magyarságot *erkölcsileg, szellemileg* és *anyagilag* a legerőteljesebben támogatni.

A nemzetiségi területeken a magyar társadalomra hárul az ott élő magyarság *öntudatra ébresztése, szoros társadalmi szervezetbe való tömörítése* és a létező culturegyletek mellett a nem kevésbbé fontos *gazdasági szervezetek megteremtése* (pénzintézetek, szövetkezetek, mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi egyesületek stb.).

De ki kell vennie a magyar társadalomnak a maga részét abból a nagy munkából is, amely a nemzetiségi tömörülés megakadályozására irányul. Hatásos eszköz e tekintetben a nemzetségekkel való társadalmi érintkezés, barátkozás, közös társadalmi és gazdasági szervezetek létesítése.

Ismeretes, hogy a nemzetiségi törekvések vezetői cél-tudatosan törekednek arra, hogy *saját fajukat a legteltjesebben elkülönítsék a beolvasztással fenyegető magyar társadalomtól.*

A magyar társadalmi alakulatokat és összefüggéseket valószínűleg bojkott alá vetik és azok ellen a nemzetiségek ellen, akik ilyenekben résztvenni bátorkodnak, kiméltlen hajszát indítanak és sajtójukban pellengérré állítják őket. Egy csárdás-táncz elég ahhoz, hogy a nemzetiségi egyén a *fajárulás* súlyos vétkében bűnösnek találtassák. Ezt a brutális társadalmi bojkottot tartják a nemzetiségi vezetők a védekezés leghatásosabb fegyverének.

Ezzel szemben a magyar társadalom feladata *kitartó türelemmel, barátságos érintkezéssel és a felsőbbrendű szellemi és társadalmi műveltség vonzóerejével* a társadalmi összefordítás mesterségesen eltorlaszolt útjait megnyitni, folyton egyengetni és cél tudatosan közrehatni a faji súrlódások csökkentésére. *Megbecsüléssel, megértéssel és szeretettel kell a nemzetiségi néppel bánni és faji érzékenységét lehetőleg kímélni kell.* A magyar nemzeti álláspontot társadalmi téren *nem fajt elfogultsággal, türelmetlenséggel és göggel, hanem méltóságosan, okos tapintatossággal* és mindig a *felsőbbrendű érdekek* köve terményeként feltüntetve, kell képviselnünk.

Rendkívül jelentős szerep kínálkozik itt a magyar sajtó részére, amely a nemzeti kérdés okos és cél tudatos kezelésével egyrészt a magyar olvasóközönségre *helyesen irányító és nevelő halast gyakorolhatna*, másrészt pedig a maga egyre növekvő számú nemzetiségi származású olvasóközönségét a szélső nemzetiségi irányzatoktól eltéríthetné. Itt is *óvatosan kerülni kell a faji érzékenység megbénításait, az igazságtalan támadásokat.* A magyar álláspontot számos *természetes igazság, felsőbbrendű érdek* támogatja. *Ezeket kell harczba vinni nem a sértegetést, a lenézést, a gúnyt.*

Tudományos testületeink szintén nagy szolgálatot tehetnek a magyar nemzeti eszmének a nagy nemzeti államok kialakulási folyamatának, a faji kérdésnek, Magyarország fajtörténeti múltjának és faji vonatkozású jelenségeinek beható tanulmányozása és felderítése útján.

A magyar társadalom a nemzetiségi kérdés megoldásánál reá hátruló sokirányú feladatnak természetesen csak úgy felelhet meg, ha középosztályának a magyar nemzeti eszmétől áthatott tagjait *szoros és cselekvésre* képes szervezetbe tudja tömöríteni. A szokásos módon létrejövő kulturális és egyéb,

általánosabb célú egyesületeink a maguk *laza* szervezetével erre alkalmasoknak nem bizonyultak. Megfelelőbb lenne a magyar nemzeti eszme hathatós szolgálatára egy, a szoros és sűrű közvetlen szellemi érintkezésre, testvéri összeforradásra, tervszerű aktiók megindítására és kivitelére alkalmas benső szövetség.

Korántsem elég azonban felállítanunk a magyar nemzeti gondolat eszmeterepítő kohóit. Gondolnunk kell a kivitelre és elsősorban a kivitelnél *szükséges nagy anyagi eszközök* megteremtésére is. A legmegfelelőbbnek látszik erre, ha a nemzetiségi vidéken küzdő magyarság gazdasági támogatására és a nemzetiségi törekvések leküzdésére társadalmi úton egy, az erdélyi nagy szász pénzüzetekhez hasonlóan *altruistikus* alapon álló hatalmas pénzüzetet tudnánk létrehozni, amely a részvényeseknek csupán megszabott mértékű (3-4%-os) osztalékot fizetne, míg az üzleti fölösleggel állandóan és cél tudatosan táplálná a magyar nemzeti törekvéseket.

A magyar nemzeti irányzat érvényesítésére nagy erő és az eszközök tömege áll rendelkezésünkre. Ha a magyarság ezt a nagy erőt *egységesen szervezve* viszi a harcba, ha a bőségesen kínálkozó eszközöket *helyesen, céltudatosan, következetes kitartással* alkalmazza, olyan hatványozott erő kifejtésre képes, amely belátható időn belül feltétlenül valóra váltja a magyarság jövő fennmaradásának, nemkülönben Magyarország *egyetemes* culturalis és gazdasági kibontakozásának, belső szilárdságának, ellenálló erejének és így *nemzetközi súlyának* egyetlen biztos zálogát : a magyar faj erős *ethnikai túlsúlyán* nyugvó egységes magyar nemzeti államot. Ennek megvalósításához az ország minden rendű-rangú lakosságának és a jövő nagyarányú fejlődés lehetőségének *egyetemes* érdekei fűződnek és a természet erői nyújtják hozzá az eszközöket. Csak a vezető tényezők és államférfaink céltudatos működésén múlik, hogy ez a nagy politikai gondolat mielőbb tettet öltjön.